# A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2006. március 23. *

A C-408/03. sz. ügyben,

az EK 226. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt a Bírósághoz 2003. szeptember 30-án

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: M. Condou-Durande és D. Martin, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

felperesnek

a **Belga Királyság** (képviseli: E. Dominkovits, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen,

* Az eljárás nyelve: francia.

támogatja:

**Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága** (képviseli: C. Jackson, meghatalmazotti minőségben, segítője: E. Sharpston QC)

beavatkozó,

benyújtott keresete tárgyában,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Schiemann (előadó) és J. Makarczyk tanácselnökök, J.-P. Puissochet, R. Schintgen, P. Kūris, J. Klučka, U. Lõhmus, E. Levits és A. Ó Caoimh bírák,

főtanácsnok: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
hivatalvezető: K. Sztranc tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. szeptember 20-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2005. október 25-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

## Ítéletet

1 Keresetében az Európai Közösségek Bizottsága annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy a Belga Királyság:

– mivel az Európai Unió polgárai tartózkodási jogának feltételéül elegendő személyes anyagi fedezet meglétét írta elő, nem teljesítette az EK 18. cikkből és a tartózkodási jogról szóló, 1990. június 28-i 90/364/EGK tanácsi irányelvből (HL L 180., 26. o.; magyar nyelvű különkiadás 20. fejezet, 1. kötet, 3. o.) eredő kötelezettségeit;

– mivel a tartózkodási engedély iránti kérelemhez mellékelendő iratok megszabott határidőn belüli benyújtásának elmulasztása esetén lehetővé tette az uniós polgárok kiutasítását elrendelő határozat automatikus meghozatalát, nem teljesítette a 90/364 irányelv 2. cikkéből, a tagállami munkavállalók és családtagjaik Közösségen belüli mozgására és tartózkodására vonatkozó korlátozások eltörléséről szóló, 1968. október 15-i 68/360/EGK tanácsi irányelv (HL L 257., 13. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 27. o.) 4. cikkéből, a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás területén a tagállamok állampolgárainak Közösségen belüli mozgására és tartózkodására vonatkozó korlátozások eltörléséről szóló, 1973. május 21-i 73/148/EGK tanácsi irányelv (HL L 172., 14. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 167. o.) 4. cikkéből, a diákok tartózkodási jogáról szóló, 1993. október 29-i 93/96/EGK tanácsi irányelv (HL L 317., 59. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 250. o.) 2. cikkéből, valamint a kereső tevékenységük folytatásával felhagyó munkavállalók és önálló vállalkozók tartózkodási jogáról szóló, 1990. június 28-i 90/365/EGK tanácsi irányelv (HL L 180., 28. o.; magyar nyelvű különkiadás 20. fejezet, 1. kötet, 5. o.) 2. cikkéből eredő kötelezettségeit.

## Jogi háttér

*A közösségi szabályozás*

2 A 90/364 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének első albekezdése kimondja:

„A tagállamok tartózkodási jogot biztosítanak a tagállamok olyan állampolgárainak, akik számára a közösségi jog más rendelkezései nem biztosítják ezt a jogot, továbbá a (2) bekezdésben meghatározott családtagjaiknak, azzal a feltétellel, hogy ők és családtagjaik teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek a fogadó államban, továbbá elegendő anyagi fedezettel rendelkeznek ahhoz, hogy elkerüljék, hogy tartózkodási idejük alatt a fogadó tagállam szociális biztonsági rendszerének [helyesen: szociális ellátórendszerére nézve] terhet jelentsenek."

3 Ezen irányelv 2. cikkének (1) bekezdése ekként rendelkezik:

„A tartózkodási jog gyakorlását a »tartózkodási engedély az EGK tagállamának állampolgára számára« címen kibocsátott okmány igazolja, amelynek érvényessége ötéves időtartamra korlátozható, és meghosszabbítható. A tagállamok a tartózkodás első két évének végén azonban megkövetelhetik az engedély újraérvényesítését, ha azt szükségesnek ítélik. Amennyiben a családtag egyik tagállamnak sem állampolgára, számára egy ugyanolyan érvényességgel bíró tartózkodási okmányt állítanak ki [helyesen: számára ugyanolyan érvényességgel bíró tartózkodási okmányt kell kiállítani], mint amilyet annak az állampolgárnak, akinek a jogán jogosult.

A tartózkodási engedély vagy okmány kiadásához a tagállam a kérelmezőtől csupán érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatását kívánhatja meg, továbbá annak bizonyítását, hogy a kérelmező az 1. cikkben megállapított feltételeknek eleget tesz."

4 Ugyanezen irányelv 3. cikke értelmében a tartózkodási jog addig gyakorolható, amíg a jogosult eleget tesz az 1. cikkben megállapított feltételeknek.

5 A 68/360 irányelv 4. cikke ekként rendelkezik:

„(1) A tagállamok biztosítják a területükön való tartózkodás jogát azoknak az 1. cikkben említett személyeknek, akik fel tudják mutatni a (3) bekezdésben felsorolt okiratokat.

(2) A tartózkodási jog igazolására okiratot állítanak ki: »Tartózkodási engedély EGK tagállam állampolgára számára« [helyesen: a tartózkodási jogot »Tartózkodási engedély EGK-tagállam állampolgára számára« című okirat igazolja]. [...]

(3) A tartózkodási engedély EGK-tagállam állampolgára számára történő kiadásához a tagállamok kizárólag a következő okiratok bemutatását kérhetik: [...]".

6 A 73/148 irányelv 4. cikke (1) bekezdése első és második albekezdésének szövege a következő:

„Minden tagállam biztosítja a határozatlan idejű tartózkodás jogát más tagállamok azon állampolgárainak, akik az előbbi tagállam területén azzal a céllal kívánnak letelepedni, hogy ott önálló vállalkozói tevékenységet folytassanak, amennyiben az e tevékenységekre vonatkozó korlátozásokat a Szerződés alapján eltörölték [helyesen: korlátozások a Szerződés alapján el lettek törölve].

A tartózkodási jog igazolására okiratot állítanak ki »Tartózkodási engedély az Európai Közösség tagállamának állampolgára számára« címmel [helyesen: a tartózkodási jogot »Tartózkodási engedély az Európai Közösségek tagállamának állampolgára számára« című okirat igazolja]. [...]"

7 Ugyanezen irányelv 6. cikke kimondja:

„A tagállamok a tartózkodási engedély vagy a tartózkodás jogcímét igazoló okirat kérelmezőjétől kizárólag a következő okiratok bemutatását kérhetik:

a) az a személyazonosító igazolvány vagy útlevél, amellyel a kérelmező az állam felségterületére lépett;

b) annak bizonyítéka, hogy a kérelmező az 1. és 4. cikkben említett személyek valamely csoportjába tartozik."

[helyesen: A tagállam a tartózkodási engedély vagy a tartózkodás jogcímét igazoló okirat kérelmezőjétől kizárólag a következőket kérheti:

a) annak a személyazonosító igazolványnak vagy útlevélnek a bemutatását, amellyel a kérelmező ezen állam felségterületére lépett;

b) annak bizonyítását, hogy a kérelmező az 1. és a 4. cikkben említett személyek közé tartozik.]

8 A 93/96 irányelv 1. cikke előírja:

„A tartózkodási jog gyakorlásának megkönnyítését szolgáló feltételek rögzítése és annak érdekében, hogy a szakképzésben való részvétel jogát megkülönböztetésmentesen biztosítani lehessen egy tagállam azon állampolgára számára, aki felvételt nyert egy másik tagállamban folyó szakképzésbe, a tagállamok kötelesek elismerni azon diák, továbbá házastársa és eltartott gyermekeik tartózkodási jogát, aki(k) a közösségi jog egyéb rendelkezései szerint nem élvezi(k) ezt a jogot, amennyiben a diák nyilatkozattal vagy más, a diák által választható, de azzal legalább egyenértékű alternatív módon az illetékes nemzeti hatóságokat biztosítja arról, hogy kielégítő anyagi fedezettel rendelkezik ahhoz, hogy ne váljanak teherré a fogadó tagállam szociális támogatási rendszere számára [helyesen: a fogadó tagállam szociális ellátórendszerére nézve] tartózkodási idejük alatt, feltéve, hogy a diák beiratkozott valamely elismert oktatási intézménybe, azzal az elsődleges céllal, hogy ott szakképzésben vegyen részt, továbbá, hogy a fogadó tagállamban teljes körű egészségbiztosítással rendelkezik."

9 Ezen irányelv 2. cikke (1) bekezdésének második és harmadik albekezdése értelmében:

„A tartózkodási jogot »tartózkodási engedély az EGK tagállamának állampolgára számára« címen kibocsátott okmány igazolja [...].

A tartózkodási engedély vagy okmány kiadásához a tagállam a kérelmezőtől csupán érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatását kívánhatja meg, továbbá annak bizonyítását, hogy a kérelmező az 1. cikkben megállapított feltételeknek eleget tesz."

10 A 90/365 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének első albekezdése ekként rendelkezik:

„A tagállamok biztosítják a tartózkodási jogot a tagállamok azon állampolgárainak, akik munkavállalói vagy önálló vállalkozói tevékenységet folytattak, továbbá a (2) bekezdésben meghatározott családtagjaiknak, azzal a feltétellel, ha azok rokkantsági, elő- vagy öregségi nyugdíjban, illetve munkahelyi baleset vagy foglalkozási betegség alapján járó pénzellátásban részesülnek, és ez az anyagi fedezet elegendő összegű ahhoz, hogy elkerüljék, hogy a tartózkodási idejük alatt a fogadó állam szociális biztonsági rendszerére [helyesen: a fogadó tagállam szociális ellátórendszerére nézve] terhet jelentsenek, továbbá azzal a feltétellel, hogy a fogadó tagállamban teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek."

11 Ezen irányelv 2. cikkének (1) bekezdése előírja:

„A tartózkodási jog gyakorlását a »tartózkodási engedély az EGK tagállamának állampolgára számára« címen kibocsátott okmány igazolja [...].

A tartózkodási engedély vagy okmány kiadásához a tagállam a kérelmezőtől csupán érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatását kívánhatja meg, továbbá annak bizonyítását, hogy a kérelmező az 1. cikkben megállapított feltételeknek eleget tesz."

*A nemzeti szabályozás*

12 Az uniós polgárok belgiumi tartózkodásának feltételeit az 1998. június 12-i királyi rendelettel (*Moniteur belge*, 1998. augusztus 21., 26854. o.) módosított, a külföldiek

beutazásáról, tartózkodásáról és kiutasításáról szóló, 1981. október 8-i királyi rendelet (*Moniteur belge*, 1981. október 27., 1. o.; a továbbiakban: királyi rendelet) szabályozza.

13 A tagállami állampolgárok 90/364 irányelvben írt tartózkodási jogáról a királyi rendelet 53. cikke ekként rendelkezik:

„(1) Az EK-külföldi [...] akkor jogosult a Királyság területén tartózkodni, ha rendelkezik a belgiumi kockázatokra kierjedő betegségbiztosítással, valamint az annak elkerüléséhez elégséges anyagi fedezettel, hogy a közhatalom számára terhet jelentsen.

(2) [...]

Az EK-külföldinek a letelepedését követő ötödik hónap eltelte előtt bizonyítania kell, hogy megfelel az (1) [bekezdésben] írt feltételeknek; ehhez bármely bizonyítási eszközt felhasználhat.

[...]

(4) A miniszter vagy megbízottja megtagadja a letelepedés engedélyezését, ha annak feltételei nem teljesülnek. A polgármester vagy megbízottja megtagadja a letelepedés engedélyezését, ha a szükséges okiratokat [az öt hónapos] határidő elteltéig nem nyújtják be.

E két esetben a határozatot írásban [...] – adott esetben a kiutasítást elrendelő határozattal együtt – kell közölni a külföldivel.

[...]

(6) A letelepedés engedélyezésének (4) [bekezdés] szerinti megtagadása esetén a kérelem benyújtását követő ötödik hónap elteltével az EK-külföldit ki kell utasítani az ország területéről. A kiutasítást elrendelő határozat a nyilvántartásba vételi igazolás érvényességi idejének lejártát követő tizenötödik napon válik végrehajthatóvá."

14 Az EK-külföldiek és családtagjaik, valamint a belga állampolgárok külföldi családtagjainak tartózkodási feltételeiről szóló, 1998. július 14-i körlevél (*Moniteur belge*, 1998. augusztus 21., 27032. o.) 5. cikke harmadik bekezdése b) pontjának 1. alpontja megerősíti, hogy amennyiben a szükséges igazolásokat a kitűzött határidőig nem nyújtják be, a hatóság nemcsak a letelepedés engedélyezésének megtagadására köteles, hanem a kiutasítás elrendelésére is.

15 A munkavállalók és önálló vállalkozók tartózkodási jogáról a királyi rendelet 45. cikke ekként rendelkezik:

„(1) A Belgiumba munkavállalás vagy önálló vállalkozói tevékenység [...] végzése céljából beutazó EK-külföldit [...] fel kell venni a külföldiek nyilvántartásába, és számára a kibocsátás időpontjától számított [...] öt hónapig érvényes igazolást kell kibocsátani.

[...]

Az EK-külföldi köteles a letelepedési engedély iránti kérelem benyújtását követő öt hónapon belül [...] munkáltatói igazolást bemutatni, amennyiben munkavállalóként dolgozik, vagy kíván dolgozni, illetve a foglalkozásának gyakorlásához szükséges okiratokat bemutatni, amennyiben önálló vállalkozói tevékenységet végez, vagy kíván végezni.

[...]

(3) A miniszter vagy megbízottja megtagadja a letelepedés engedélyezését, ha annak feltételei nem teljesülnek. A polgármester vagy megbízottja megtagadja a letelepedés engedélyezését, ha a szükséges okiratokat az (1) [bekezdés] harmadik albekezdésében írt határidő elteltéig nem nyújtják be.

E két esetben a határozatot [...] – adott esetben a kiutasítást elrendelő határozattal együtt – közölni kell a külföldivel.

[...]

(5) [...] A kiutasítást elrendelő határozat a nyilvántartásba vételi igazolás érvényességi idejének lejártát követő harmincadik napon válik végrehajthatóvá."

16 A királyi rendelet 51. cikkének (4) bekezdése hasonlóan rendelkezik a kereső tevékenységük folytatásával felhagyó munkavállalók és önálló vállalkozók tartózkodási jogáról: ha a külföldi a szükséges okiratokat a letelepedési kérelem benyújtását

követő öt hónapon belül nem mutatja be, kérelmét el kell utasítani, őt magát pedig ki kell utasítani az ország területéről. A kiutasítást elrendelő határozat a nyilvántartásba vételi igazolás érvényességi idejének lejártát követő tizenötödik napon válik végrehajthatóvá.

17 A diákok tartózkodási jogáról a királyi rendelet 55. cikke akként rendelkezik, hogy amennyiben tagállami állampolgár a letelepedési kérelem benyújtását követő három hónapon belül semmilyen bizonyítékot nem mutat be, amely alkalmas a letelepedése feltételei teljesülésének igazolására, a helyi hatóság határozatban megszünteti a tartózkodását, és kiutasítja az ország területéről.

## A pert megelőző eljárás

18 Az iratokból kitűnik, hogy a Bizottsághoz több bejelentés érkezett, egyrészt a 90/364 irányelven alapuló tartózkodási engedélyek kiadási feltételeire, másrészt az uniós polgárok kiutasítására vonatkozó belga jogszabályokkal és közigazgatási gyakorlattal kapcsolatban.

19 A Bizottság előadja, hogy kiváltképpen Mamade De Figueiredo portugál állampolgár esetével foglalkozott, aki három lányával együtt 1999 augusztusában érkezett Belgiumba, hogy ahhoz a belga állampolgárhoz költözzék, akivel már régóta élettársak voltak. Az 1999. augusztus 31-i bejelentőlap azt tartalmazta, hogy a tartózkodás 1999. október 29-ig engedélyezett. Ezzel egyidőben Mamade De Figueiredo élettársa tartást vállaló nyilatkozatot tett.

20 Mamade De Figueiredo részére 1999. december 16-án kiutasítást elrendelő határozatot kézbesítettek, mivel a bejelentőlapon szereplő időpont után is Belgiumban maradt. A belga hatóságok – kifejtvén, hogy a Mamade De Figueiredo élettársa által aláírt tartást vállaló nyilatkozat nem minősül az elegendő anyagi fedezet bizonyítékának – úgy vélték, hogy Mamade De Figueiredo nem teljesítette a 90/364 irányelv 1. cikkében az elegendő anyagi fedezetre vonatkozólag előírt feltételt.

21 A belga hatóságok és a Bizottság közötti levélváltást követően a Bizottság 2001. május 8-i felszólító levelében tájékoztatta a Belga Királyságot, hogy álláspontja szerint nem csupán a tartózkodási engedélyt kérő személy saját anyagi fedezetét kell figyelembe venni. Emellett a Bizottság azt is kérdezte, hogy a belga jog szerint a kiutasítást elrendelő közigazgatási határozatot automatikusan kell-e meghozni a tartózkodási engedélyhez szükséges igazolások benyújtásának elmulasztása esetén.

22 A belga hatóságok a felszólító levélre adott válaszukban kijelentették: álláspontjuk szerint a 90/364 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének első albekezdése azt mondja ki, hogy az ezen irányelven alapuló jogára hivatkozó uniós polgárnak elegendő személyes anyagi fedezettel kell rendelkeznie.

23 A belga hatóságok előadták, hogy harmadik személytől származó anyagi fedezet is figyelembe vehető, amennyiben azt a 90/364 irányelven alapuló jogára hivatkozó uniós polgár házastársa és/vagy gyermekei nyújtják. Az uniós polgár és az általa az anyagi fedezet – akár részleges – forrásaként megjelölt személy között jogi köteléknek kell fennállnia, hogy a fogadó tagállam bizonyosságot szerezhessen afelől, hogy e személy a jog szerint köteles az uniós polgárt anyagilag támogatni.

24 Ezenkívül a belga hatóságok közölték, hogy a Belgiumban három hónapnál régebben, letelepedési eljárás indítása nélkül tartózkodó, illetve a benyújtott letelepedés engedélyezése iránti kérelem elbírálásához szükséges okiratok bemutatását elmulasztó uniós polgárok kiutasítását jogszerűnek tartják.

25 A Bizottság a Belga Királyság által a felszólító levélre válaszul előadott érveket nem tekintette kielégítőnek, ezért 2002. április 3-án indokolással ellátott véleményt intézett e tagállamhoz, amelyben felhívta, hogy a vélemény kézbesítésétől számított két hónapon belüli tegye meg a véleményben írtaknak való megfeleléshez szükséges intézkedéseket.

26 Mivel a Bizottságot a Belga Királyság válaszát nem találta kielégítőnek, benyújtotta a jelen keresetet.

27 2004. március 9-i végzésével a Bíróság elnöke megengedte Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága számára, hogy a Belga Királyság kereseti kérelmeinek támogatása végett beavatkozzék.

## A keresetről

*Az első kifogásról: arról a feltételről, miszerint az uniós polgárnak elegendő személyes anyagi fedezettel kell rendelkeznie*

A felek érvei

28 A Bizottság előadja, hogy a 90/364 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének első albekezdése egyáltalán nem követeli meg az uniós polgártól, hogy önmaga és családtagjai számára elegendő személyes anyagi fedezettel rendelkezzék.

29 A rendelkezés e szó szerinti értelmezését megerősíti a 90/364 irányelv célja, vagyis annak elkerülése, hogy a tartózkodási jog jogosultja és családtagjai teherré váljanak a fogadó tagállam szociális ellátórendszere számára. A Bizottság kijelenti: e cél megvalósulásának szempontjából közömbös, hogy ez az anyagi fedezet a tartózkodási jog jogosultjának sajátja, vagy más forrásból származik.

30 Így ez az anyagi fedezet egészben vagy részben rokontól vagy harmadik személytől – például a tartózkodási jog jogosultjáért kezességet vállaló lakótárstól – is származhat, amennyiben erről megfelelő igazolást nyújtanak be. A Bizottság úgy véli, hogy a belga hatóságok által aszerint tett megkülönböztetés, hogy ez az anyagi fedezet az uniós polgárral jogi kötelékben élő személytől származik-e, vagy sem, mesterkélt, és bármiféle közösségi jogi alapot nélkülöz.

31 A Bizottság ebből azt a következtetést vonja le, hogy a belga hatóságok, mivel az uniós polgároktól a maguk és családjuk számára elegendő anyagi fedezet feletti személyes rendelkezést várják el, megsértik az EK 18. cikket, és a 90/364 irányelvben előírt elegendő anyagi fedezettel rendelkezés feltételének alkalmazásakor nem tartják tiszteletben az arányosság elvét.

32 A korábban szigorúbb álláspontot képviselő Belga Királyság viszonválaszában rugalmasabb megközelítést ad elő, elfogadva az élettárs nyújtotta anyagi fedezet figyelembevételét, ám csak akkor, ha az élettárs közjegyző előtt kötött segítségnyújtási szerződésben vállalja, hogy szükség esetén az uniós polgár rendelkezésére bocsátja az anyagi fedezetet.

33 Ezen anyagi fedezet származása kérdésében az Egyesült Királyság előadja, hogy a tartózkodási engedély iránti kérelem benyújtójának elegendő anyagi fedezettel kell rendelkeznie, és e tekintetben nem hivatkozhat családtagjainak anyagi fedezetére.

A Bíróság álláspontja

– Bevezető megjegyzések

34 Az EK 18. cikk (1) bekezdésében írt, a tagállamok területén való tartózkodáshoz való jog – figyelemmel az e cikkben és az e cikk végrehajtására hozott rendelkezésekben írt korlátokra és feltételekre is – az EK-Szerződés egyértelmű és pontos rendelkezése alapján minden uniós polgárt közvetlenül megillető jog (lásd a C-413/99. sz. Baumbast és R. ügyben 2002. szeptember 17-én hozott ítélet [EBHT 2002. , I-7091. o.] 84. és 85. pontját).

35 A jelen ügy szempontjából e korlátokat és feltételeket a 90/364 irányelv tartalmazza.

36 Ezen irányelv 1. cikke (1) bekezdésének első albekezdéséből kitűnik: a tagállamok más tagállamnak a területükön tartózkodás jogával élni kívánó állampolgáraitól megkívánhatják, hogy ők és családtagjaik teljes körű egészségbiztosítással rendelkezzenek a fogadó államban, továbbá elegendő anyagi fedezettel rendelkezzenek annak elkerüléséhez, hogy tartózkodási idejük alatt terhet rójanak a fogadó tagállam szociális ellátórendszerére.

37 E feltételek – ezen irányelv negyedik preambulumbekezdésére tekintettel értelmezve, miszerint a tartózkodási jog kedvezményezettjei nem róhatnak indokolatlan terhet a fogadó tagállam költségvetésére – azon a feltevésen alapulnak, hogy az uniós polgárok tartózkodási jogának gyakorlása alárendelhető a tagállamok jogos érdekeinek (a fent hivatkozott, Baumbast és R. ügyben hozott ítélet 90. pontja).

– Az első kifogás vizsgálata

38 Első kifogásával a Bizottság azt rója a Belga Királyság terhére, hogy a 90/364 irányelv alkalmazása során kizárólag a tartózkodási jogával élni kívánó uniós polgár személyes anyagi fedezetét, illetve e polgár házastársának vagy gyermekeinek anyagi fedezetét veszi figyelembe, a harmadik személytől, így például e polgárral jogi kötelékben nem lévő élettárstól származó anyagi fedezetet pedig nem.

39 Fontos emlékeztetni arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a 90/364 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének első albekezdésében írt feltételek és korlátok alkalmazásakor a közösségi jog által előírt korlátokat tiszteletben tartva és a közösségi jog alapelveinek, így többek között az arányosság elvének megfelelően kell eljárni. Ez azt jelenti, hogy az e tekintetben hozott nemzeti intézkedéseknek a kitűzött cél elérésére alkalmasaknak és ahhoz szükségeseknek kell lenniük (lásd a fent hivatkozott, Baumbast és R. ügyben hozott ítélet 91. pontját).

40 A Bíróság a C-200/02. sz., Zhu és Chen ügyben 2004. október 19-én hozott ítéletében (EBHT 2004., I-9925. o.) megállapította, hogy a 90/364 irányelv 1. cikke (1) bekezdése első albekezdésének szövege értelmében elegendő, ha a tagállami állampolgárok elegendő anyagi fedezettel „rendelkeznek", és e rendelkezés semmiféle követelményt nem fogalmaz meg az anyagi fedezet eredetét illetően. Ez az értelmezés azért is helyes, mert alapvető elvet kimondó rendelkezéseket – így például a személyek szabad mozgásáról szóló rendelkezéseket – tágan kell értelmezni.

41 A Bíróság ezért kimondta, hogy az elegendő anyagi fedezetnek a 90/364 irányelv szerinti feltételének olyan értelmezése, miszerint az érintettnek magának kell ilyen anyagi fedezettel rendelkeznie, és nem hivatkozhat e tekintetben a vele egy háztartásban élő családtagjának anyagi fedezetére, az irányelv által megszabott

feltételt még kiegészítené a fedezet eredetére vonatkozó követelménnyel, ami az EK 18. cikk által biztosított szabad mozgás és tartózkodás alapvető jogának gyakorlásába való aránytalan beavatkozás lenne, mivel e követelmény nem szükséges a kitűzött cél – azaz a tagállamok költségvetése védelmének – megvalósításához (a fent hivatkozott Zhu és Chen ügyben hozott ítélet 33. pontja).

42 Ebből az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy amennyiben az uniós polgár családtagja biztosítja az anyagi fedezetet, a 90/364 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének első albekezdésében előírt elegendő anyagi fedezettel rendelkezés feltétele teljesül.

43 Meg kell vizsgálni, hogy ugyanez a következtetés vonható-e le akkor, ha az uniós polgár a fogadó államban lakóhellyel rendelkező élettársának anyagi fedezetére hivatkozik.

44 E vizsgálat alapvetően az anyagi fedezet származásának kérdésére irányul, mivel a fogadó tagállam hatóságainak az anyagi fedezet meglétét, mértékét és hozzáférhetőségét egyébként is jogukban áll ellenőrizni.

45 A Belga Királyság elismeri, hogy az ilyen anyagi fedezet figyelembe vehető, amennyiben az a jogosulttal tartási kötelezettséget is magában foglaló jogviszonyban álló személytől származik. Azt állítja: e követelményt az indokolja, hogy amennyiben megengedné az uniós polgárral jogilag nem szabályozott – és így nehézségek nélkül megszakítható – kapcsolatban álló személy anyagi fedezetének figyelembevételét, túl nagy lenne annak kockázata, hogy e polgár bizonyos idő után majd terhet ró a fogadó tagállam szociális ellátórendszerére.

46 Ez az indokolás nem fogadható el, mivel a jogosult és az anyagi fedezetet nyújtó személy közötti ilyen jogviszony létének a Belga Királyság által javasolt megkövetelése aránytalan követelmény, mert túlmegy a 90/364 irányelv céljának eléréséhez – azaz a fogadó tagállam költségvetési érdekeinek védelméhez –szükséges mértéken.

47 Az elegendő – akár saját, akár harmadik személytől származó – anyagi fedezet elvesztésének rejtett kockázata akkor is fennáll, ha a harmadik személy vállalja, hogy anyagi segítséget nyújt a tartózkodási jog jogosultjának. Ezen anyagi fedezet elvesztése tehát nem feltétlenül függ annak származásától, mivel e kockázat valóra válása a körülmények alakulásának függvénye.

48 E tényre figyelemmel – a fogadó tagállam jogos érdekeit védendő – tartalmaz a 90/364 irányelv olyan rendelkezéseket, amelyek az anyagi fedezet elvesztése esetén a fogadó tagállam számára lehetővé teszik a cselekvést annak elkerülése érdekében, hogy a tartózkodás terhet rójon ezen állam költségvetésére.

49 Így a 90/364 irányelv 3. cikke akként rendelkezik, hogy a tartózkodási jog addig gyakorolható, amíg a jogosult eleget tesz az 1. cikkben megállapított feltételeknek.

50 E rendelkezés lehetővé teszi a fogadó tagállam számára annak ellenőrzését, hogy a tartózkodásra jogosult uniós polgárok tartózkodásuk teljes időtartama alatt eleget tesznek-e a 90/364 irányelvben megállapított feltételeknek. Ezenkívül ezen irányelv 2. cikke (1) bekezdésének első albekezdése lehetővé teszi, hogy a tagállamok a tartózkodás első két évének végén megköveteljék az engedély újraérvényesítését, ha azt szükségesnek ítélik.

51 E megfontolások összességéből az következik, hogy a Belga Királyság – mivel a 90/364 irányelv alkalmazása során kizárta annak lehetőségét, hogy valamely tagállamnak az ezen irányelven és az EK 18. cikken alapuló jogokkal élni kívánó állampolgárai (közjegyző előtt kötött segítségnyújtási szerződés hiányában) a fogadó államban lakóhellyel rendelkező élettárs anyagi fedezetére hivatkozhassanak – nem teljesítette az EK 18. cikkből és a 90/364 irányelvből eredő kötelezettségeit.

52 A Bizottság első kifogása tehát megalapozott.

*A második kifogásról: a tartózkodási engedély megadásához szükséges okiratoknak a kitűzött határidőig történő bemutatását nem teljesítő uniós polgárok kiutasításáról*

A felek érvei

53 A Bizottság előadja, hogy uniós polgár tagállam területéről való kiutasítására a közrenden, a közbiztonságon, a közegészségen alapuló indokokon kívül csak akkor kerülhet sor, ha az érintett nem teljesíti a tartózkodási jog gyakorlásához a közösségi jogban előírt feltételeket, vagy már nem felel meg azoknak.

54 Márpedig az uniós polgár belga hatóságok általi kiutasítása valójában annak szankciója, hogy az uniós polgár a kitűzött határidőig nem mutatta be a tartózkodási engedély megadásához szükséges okiratokat.

55 A Bizottság úgy véli, hogy önmagában az, hogy az érintett nem tartotta be a tartózkodási engedély kérelmezésének adminisztratív szabályait, nem jelenti szükségképpen azt, hogy e személy nem teljesíti a közösségi jogban a tartózkodási jogának elismeréséhez előírt feltételeket. Ezért az ország területéről történő automatikus kiutasítás ellentétes a 90/364 irányelv 2., a 68/360 irányelv 4., a 73/148 irányelv 4., a 93/96 irányelv 2. és a 90/365 irányelv 2. cikkével.

56 Ellenkérelmében a Belga Királyság előadja, hogy tagállami állampolgár csak akkor tartózkodhat három hónapnál hosszabb ideig más tagállamban, ha megfelel a szabad mozgásról szóló különféle rendeletek és irányelvek feltételeinek. Ha megfelel e feltételeknek – amit csak az e rendeletekben és irányelvekben előírt okiratok bemutatásával lehet bizonyítani – akkor jogosult az ezekben nyújtott védelemre, és a szabad mozgáshoz való jogát igazoló tartózkodási engedélyt kell kiállítani számára.

57 A Belga Királyság álláspontja szerint tehát az e feltételek teljesülését igazoló okiratok bemutatása a tartózkodási jog gyakorolhatóságának elengedhetetlen feltétele.

58 Következésképpen, ha az uniós polgár a kitűzött, a jelen esetben öt hónapos határidő lejártáig nem mutatja be a tartózkodási jogának elismeréséhez előírt feltételek teljesítését bizonyító okiratokat, akkor úgy kell tekinteni, hogy valós ok nélkül három hónapot meghaladóan tartózkodott Belgiumban, ami már indokolttá teszi a kiutasítást.

59 A Belga Királyság a kiutasítás viszonylagos voltát is hangsúlyozza. Ugyanis a kiutasítás foganatosítása nem erőszakkal történik, és célja – a tartózkodási engedélyezési eljárás megszüntetésével – annak megállapítása, hogy az érintett uniós polgár nem rendelkezik a belga felségterületen három hónapot meghaladó tartózkodást lehetővé tévő okmánnyal.

60 A Belga Királyság hozzáteszi, hogy az érintettet semmi nem akadályozza, hogy újabb letelepedési eljárást indítson, amelynek során bizonyíthatja, hogy teljesíti a tartózkodási engedély megadásának feltételeit.

61 Az Egyesült Királyság előadja, hogy amennyiben a tartózkodási engedélyt kérelmező a kitűzött határidőig nem mutatja be a szükséges bizonyítékokat, a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságnak jogosultnak kell lennie arra, hogy e kérelmezővel szemben kedvezőtlen határozatot hozzon.

A Bíróság álláspontja

– Bevezető megjegyzések

62 A tagállamok állampolgárainak az a joga, hogy a Szerződésben említett céllal más tagállamba beutazzanak, és ott tartózkodjanak, közvetlenül a Szerződésen, illetve adott esetben a Szerződés végrehajtására hozott rendelkezéseken alapuló jognak minősül (lásd a 48/75. sz. Royer-ügyben 1976. április 8-án hozott ítélet [EBHT 1976., 497. o.] 31. pontját).

63 A tartózkodási engedélynek a tagállami állampolgár részére történő kiállítását nem jogot keletkeztető, hanem olyan aktusnak kell tekinteni, amely a tagállam részéről megállapítja valamely másik tagállam állampolgárának a közösségi jog rendelkezései tekintetében fennálló egyéni helyzetét (a fent hivatkozott Royer-ítélet 31., valamint a C-459/99. sz. MRAX-ügyben 2002. július 25-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-6591. o.] 74. pontja).

64 Mivel azonban az EK 18. cikkén alapuló tartózkodási jog nem feltétlen, az uniós polgárra hárul annak bizonyítása, hogy megfelel a vonatkozó közösségi jogszabályokban írt feltételeknek.

65 A tartózkodási engedély kiadását a következő irányelvek szabályozzák: munkavállalók esetén a 68/360 irányelv, önálló vállalkozók esetén a 73/148 irányelv, diákok esetén a 93/96 irányelv, kereső tevékenységük folytatásával felhagyó munkavállalók és önálló vállalkozók esetén a 90/365 irányelv, a tartózkodásra más közösségi rendelkezés alapján nem jogosult tagállami állampolgárok esetén pedig a 90/364 irányelv.

– A második kifogás vizsgálata

66 A fogadó tagállam a közösségi jog által szabott korlátok figyelembevételével csak akkor utasíthat ki területéről tagállami állampolgárt, ha az nem képes bizonyítani e feltételek teljesítését (lásd ilyen értelemben a C-215/03. sz. Oulane-ügyben 2005. február 17-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-1215. o.] 55. pontját).

67 Márpedig második kifogásával a Bizottság a belga jogszabályokkal kapcsolatban azt nehezményezi, hogy amennyiben a tagállami állampolgár elmulasztja a tartózkodási engedély megadásához szükséges okiratok meghatározott határidőn belüli bemutatását, ez automatikusan kiutasítást von maga után.

68 Az ilyen automatikus kiutasítás alapjában sérti a közösségi jog által közvetlenül biztosított tartózkodási jogot. Még ha a tagállam egyébként jogosult is esetlegesen a kiutasítás elrendelésére, amennyiben a tagállami állampolgár nem képes meghatározott határidőn belül bemutatni a tartózkodáshoz előírt anyagi feltételek teljesítését bizonyító okiratokat, a kiutasítást akkor is aránytalanná teszi annak – például belga jogszabályokban előírt –automatikus volta.

69 A kiutasítás automatikus elrendelése folytán ugyanis e jogszabályok nem teszik lehetővé annak vizsgálatát, hogy az érintett miért nem végezte el a szükséges cselekményeket, sem annak vizsgálatát, képes-e bizonyítani tartózkodási joga közösségi jogi feltételeinek teljesítését.

70 E tekintetben közömbös az, hogy a kiutasítást a gyakorlatban nem hajtják azonnal végre. A belga jogszabályok – így különösen a királyi rendelet 45., 51. és 53. cikke – határidőket írnak elő, amelyek leteltével a kiutasítás végrehajthatóvá válik. A kiutasítás állítólagosan viszonylagos volta semmit nem változtat azon, hogy ez az intézkedés a jogsértés súlyához képest aránytalan, és alkalmas arra, hogy az uniós polgárokat visszatartsa a szabad mozgás jogának gyakorlásától.

71 Az eddigiekre tekintettel a Bizottság keresetében szereplő második kifogás megalapozott.

72 Következésképpen a Belga Királyság:

– mivel a 90/364 irányelv alkalmazása során kizárta annak lehetőségét, hogy valamely tagállamnak az ezen irányelven és az EK 18. cikken alapuló jogokkal élni kívánó állampolgárai – közjegyző előtt kötött segítségnyújtási szerződés hiányában – a fogadó államban lakóhellyel rendelkező élettárs anyagi fedezetére hivatkozhassanak, nem teljesítette az EK 18. cikkből és a 90/364 irányelvből eredő kötelezettségeit;

– mivel a tartózkodási engedély iránti kérelemhez mellékelendő iratok megszabott határidőn belüli benyújtásának elmulasztása esetén lehetővé tette az uniós polgárok kiutasítását elrendelő határozat automatikus meghozatalát, nem teljesítette a 90/364 irányelv 2. cikkéből, a 68/360 irányelv 4. cikkéből, a 73/148 irányelv 4. cikkéből, a 93/96 irányelv 2. cikkéből és a 90/365 irányelv 2. cikkéből eredő kötelezettségeit.

## A költségekről

73 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A Belga Királyságot, mivel pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére. E cikk 4. §-a első bekezdésének értelmében az eljárásba beavatkozó tagállamok maguk viselik saját költségeiket.

A fenti indokok alapján, a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) a) **A Belga Királyság – mivel a tartózkodási jogról szóló, 1990. június 28-i 90/364/EGK tanácsi irányelv alkalmazása során kizárta annak lehetőségét, hogy valamely tagállamnak az ezen irányelven és az EK 18. cikken alapuló jogokkal élni kívánó állampolgárai (közjegyző előtt kötött segítségnyújtási szerződés hiányában) a fogadó államban lakóhellyel rendelkező élettárs anyagi fedezetére hivatkozhassanak – nem teljesítette az EK 18. cikkből és a 90/364 irányelvből eredő kötelezettségeit.**

b) **A Belga Királyság – mivel a tartózkodási engedély iránti kérelemhez mellékelendő iratok megszabott határidőn belüli benyújtásának elmulasztása lehetővé tette az uniós polgárok kiutasítását elrendelő határozat automatikus meghozatalát – nem teljesítette a 90/364 irányelv 2. cikkéből, a tagállami munkavállalók és családtagjaik Közösségen belüli mozgására és tartózkodására vonatkozó korlátozások eltörléséről szóló, 1968. október 15-i 68/360/EGK tanácsi irányelv 4. cikkéből, a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás területén a tagállamok állampolgárainak Közösségen belüli mozgására és tartózkodására vonatkozó korlátozások eltörléséről szóló, 1973. május 21-i 73/148/EGK tanácsi irányelv 4. cikkéből, a diákok tartózkodási jogáról szóló, 1993. október 29-i 93/96/EGK tanácsi irányelv 2. cikkéből és a kereső tevékenységük folytatásával felhagyó munkavállalók és önálló vállalkozók tartózkodási jogáról szóló, 1990. június 28-i 90/365/EGK tanácsi irányelv 2. cikkéből eredő kötelezettségeit.**

2) **A Bíróság a Belga Királyságot kötelezi a költségek viselésére.**

3) **Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága maga viseli saját költségeit.**

Aláírások